

Forventningsbrevet 2026

Trond Rønningen
statsforvalter
Drangedal 19. september

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

23.09.2025

Hva er forventningsbrevet?

En samling statlige forventninger til kommunene

Legge til rette for god styringsdialog mellom stat og kommune

Formidle styringssignaler gjennom lover, forskrifter, stortingsmeldinger osv

Krav/pålegg (*skal*) er markert for å skille dem fra prioriteringssignal (*bør*)

Ikke en fullstendig oppgaveliste, men trekker fram nye eller justerte krav til kommunene, høyt prioriterte satsinger, eller områder der vi ønsker bedre resultater fra kommunene

Oppbygging

Kap 1: Utfordringer

- Samfunnssikkerhet og beredskap, herunder styring og kriseledelse, og trygge og robuste lokalsamfunn
- Demografi, herunder kommuneøkonomi, og kapasitet og kompetanse
- Ungt utenforskap
- Klimaomstilling, herunder bruk og vern av areal
- Oslofjorden

Kap 2: Forventningene

- Krav/pålegg (*skal*) er markert for å skille dem fra prioriteringssignaler (*bør*)

Kap 3: Dialog og samarbeid

Rettssikkerhet og god forvaltning

- For kommuner er det viktig å skille mellom utøving av offentlig myndighet og politikk.
- Jo større inngrep en avgjørelse innebærer, desto klarere må hjemmelsgrunnlaget være.
- Særlige forventninger til saker etter plan- og bygningsloven:
 - Det er et krav i forvaltningsloven at vedtak blir begrunnet konkret. Dersom det politiske utvalget fatter vedtak som avviker fra kommunedirektørens innstilling må utvalget gi en konkret begrunnelse for sitt vedtak.
 - Alle plan- og byggesaker som berører naturmangfold skal vurderes opp mot prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12, jf. § 7. Vurderingen skal komme tydelig fram i saksfremlegget.
- Særlige forventninger til saker etter offentleglova (offl):
 - Det er et krav i offl. § 29 første avsnitt at innsynskrav skal behandles «utan ugrunna opphald». Det vil si samme dag eller innen 1-3 arbeidsdager. Dersom innsender ikke får svar innen 5 dager, er dette å regne som et avslag som kan klages inn til Statsforvalteren.

Samfunnssikkerhet og beredskap

- I **kunnskapsgrunnlaget** for beredskaps- og samfunnsplanlegginga (helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse) må kommunene ta høyde for både klimaendringer og scenarier helt øverst i krisespekteret (sikkerhetspolitisk krise/krig)
- Med grunnlag i dette må de **(handlings)planene** som utarbeides for beredskapsarbeidet og samfunnsplanlegginga ha fokus på å sikre og styrke både kritisk infrastruktur og kritiske samfunnsfunksjoner (NATO's 7 baseline requirements)
- Læring fra øvelser og hendelser (evaluering) er svært viktig, og må brukes til forebyggende tiltak og revisjon av beredskapsplaner. Slike tiltak kan legges inn samlet med handlingsplanene fra ROS-analysene
- Godt sammensatte og aktive (inter)kommunale **beredskapsråd** er viktige for å forankre et helhetlig og systematisk samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid der kommunene, offentlige samarbeidspartnere, næringslivet og frivilligheten samarbeider om å bygge motstandsdyktige lokalsamfunn

Kommuneøkonomi

- Planlegge tjenesteproduksjonen slik at den er tilpasset både inntektene kommunene kan regne med å ha og behovene til innbyggerne
- Negativ driftsbalanse? Må tilpasse driften raskt, slik at man unngår merforbruk i balanseregnskapet
- Strukturendringer kan redusere behovet for rene innsparinger

Oppvekst

Barnevern: Kommunene må sikre at nasjonalt forløp for barnevern – kartlegging og utredning av psykisk, somatisk og seksuell helse, tannhelse og rus - blir fulgt opp i alle tjenesteområdene.

Skole: Stortinget har vedtatt en endring i opplæringsloven som gir tilsette i skolen og på SFO anledning til å gripe inn fysisk mot elever for å hindre skade på personer eller eiendom. Fra 1. august 2025 har Stortinget vedtatt at ansatte har anledning til bruk av fysiske inngrep dersom det må til for å hindre at en elev utsetter en person for psykiske krenkelser, som for eksempel mobbing, trusler og trakassering. Dette gjelder også dersom en elev ødelegger eller vesentlig forstyrrer opplæringen for andre elever. Loven setter klare rammer for fysiske inngrep i tillegg til regler om forebygging, dokumentasjon og meldeplikt.

Barnehage: Utdanningsdirektoratet har laget en [veileder](#) som skal støtte barnehagene i å vurdere om bemanningen er tilstrekkelig. Kommunen må sørge for at barnehageeiere og styrere er kjent med veilederen, og at innholdet tas aktivt i bruk. Dette innebærer å legge til rette for dialog, kompetanseheving og oppfølging som fremmer forsvarlig og kvalitativ drift i tråd med nasjonale føringer

Oppvekst

CRPD: Kommunene skal iverksette [FN-konvensjonen om rettighetene til menneske med nedsett funksjonsevne \(CRPD\)](#) i alle sektorer. Det krever økt kunnskap om CRPD i kommunene. Kultur- og likestillingsdepartementet og Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) gjennomfører en satsing i perioden 2023-2026 som har til hensikt å understøtte kommunenes arbeid på området. Vi oppfordrer i denne forbindelse kommunene til å sette seg godt inn i [Bufdirs veiledningsmateriell og ressurser til bruk for kommunene i implementeringsarbeidet](#).

Barn og unge: FNs barnekonvensjon gir alle barn under 18 år rett til en trygg og god oppvekst. Siden barn ikke kan påvirke politikk gjennom valg, har voksne et særlig ansvar for å sikre deres rettigheter. Beslutninger som påvirker barn tas ofte uten god konsekvensvurdering. Derfor er det viktig å gjennomføre [barnerettighetsvurderinger](#) som synliggjør både positive og negative konsekvenser før beslutninger fattes.

Helse- og omsorgstjenester og sosiale tjenester

- Kommunene må følge opp bo trygt hjemme reformen for å møte de demografiske utfordringene som ligger foran oss
- Kommunene må ha et særlig blikk på tjenester til personer med lidelser knyttet til psykisk helse og rus. Dette er spesielt viktig for barn og unge
- Vi forventer at kommunene har oppmerksomheten på barns oppvekstsvilkår ved behandling av økonomisk støtte
- Folkehelsearbeidet skal integreres i kommunenes planlegging og tjenesteutvikling

Foto: SFVT

Natur

Vi forventer at kommunene prioriterer ivaretagelse av natur høyt. Særlig forventer vi at kommunene gjennom arealforvaltningen aktivt forebygger tap av biologisk mangfold og nedbygging av leveområdene til artene.

Foto: SFVT

Forurensning

Vi forventer at kommunene planlegger og tilrettelegger for tiltak på avløpsnett og renseanlegg som begrenser forurensning. Endringer i avfallsforskriften øker kravene til sortering og materialgjenvinning for flere typer avfall.

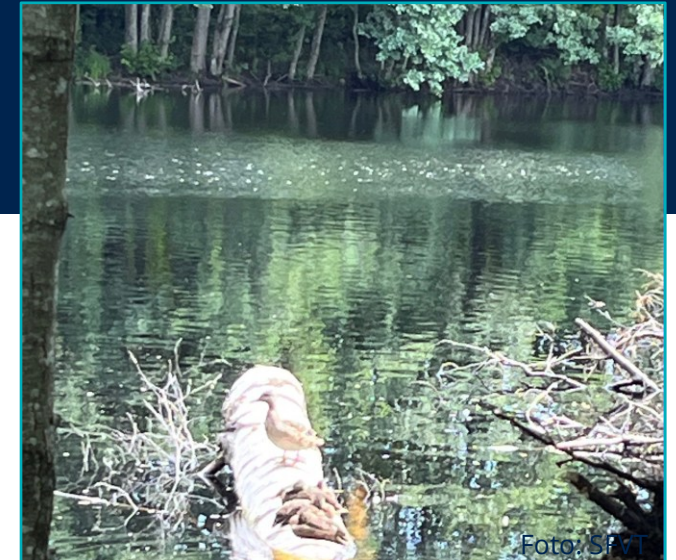

Foto: SFVT

Vann

Vi forventer at kommunene gjennomfører tiltakene i regional vannforvaltningsplan, og bidrar i arbeidet med oppdatering av planene for ny planperiode 2028-2033. Vi forventer også at kommunene fortsatt bidrar aktivt til oppfølging av Oslofjordplanen.

Arealplanlegging

- Vi forventer at kommunene følger opp nye planretningslinjer: SPR for arealbruk og mobilitet, og SPR for klima og energi.
- Fortetting og transformasjon: Muligheten for å bygge innenfor eller i tilknytning til eksisterende byggeområder skal kartlegges og utnyttes før det vurderes å ta i bruk nye områder.
- Planvask: Ved revidering av kommuneplanens arealdel vurderer kommunen om tidligere godkjent arealbruk er i strid med ny kunnskap, nye føringer og nasjonale interesser, og i nødvendig grad tilbakefører slike områder til LNF.
- Særlig viktige temaer:
 - Jordvern
 - Naturmangfold
 - Klima
 - Villrein
 - Strandsone

NB: Rundskriv T-2/16 om Miljøforvaltningens innsigelsespraksis ble revidert 25.05.25

Landbruk

- Flere viktige endringer i konsesjonslova har trådt i kraft
- Eier har plikt til å oppfylle driveplikta og kommunene har plikt til å følge opp at så skjer
- Ny forskrift «Regionale miljøkrav i landbruket» og ny gjødselbrukforskrift
- Strategi for landbruket i Telemark. Høringsfrist 20/11
- Ungskogpleie og økt skogkulturaktivitet.

Takk for meg!

Statsforvalteren i Vestfold og Telemark

23.09.2025